

els objectes del passat i les idees del futur

crònica

El dijous 3 de març es va presentar davant la comunitat universitària de Girona l'Associació d'Arqueòlegs de les comarques de Girona «Miquel Oliva i Prat». A l'acte hi van assistir una bona part de les persones interessades en la pràctica arqueològica. El professor J. Ma. Nolla va donar a l'acte el seu aspecte acadèmic i va parlar del paper de la UdG en la recerca arqueològica. El president de la nova entitat, el doctor Ramon Buxó, va presentar-ne la junta i va anunciar els objectius de l'associació i quines són les activitats que pensa portar a terme. L'associació té una quarantena de socis, tots ells dedicats professionalment en temps complet o parcial a l'arqueologia, ja sigui des de la universitat, l'administració o el lliure exercici de la professió. La premsa s'ha fet ressò de l'existència d'aquesta associació. Fins aquí tot normal.

Però un lector atent es podria haver preguntat per què una altra associació quan ja existeix l'Associació Arqueològica de Girona, i més encara quan les comarques gironines cauen dins de l'àmbit territorial de la Societat Catalana d'Arqueologia, i quan molts arqueòlegs són ja socis d'una o de totes dues entitats. Al nostre entendre la diferència rau en el fet que l'Associació Arqueològica de Girona i la Societat Catalana d'Arqueologia són dues entitats obertes a tothom que senti el gust de l'arqueologia, la necessitat de la protecció del patrimoni material, o simplement tingui ganes de gaudir de les seves afeccions amb altres esperits afins. En principi, els afeccionats a l'arqueologia haurien d'ésser-hi

majoria i els arqueòlegs professionals la minoria.

En canvi, l'associació que ara s'ha presentat té uns altres objectius a més de la protecció del patrimoni arqueològic; es tracta també de defensar una activitat professional que quan es realitza fora de les institucions administratives o universitàries està completament desprotegida. Per això els socis de ple dret que la formen han d'ésser professionals.

El cas és que l'arqueologia està en plena ebullició i no es veu pas per ara que pugui arribar una etapa de consolidació. L'associació neix per donar resposta a tota una sèrie de problemes. Sempre n'hi ha hagut, de problemes, més que no pas de solucions i aquí en plantejarem alguns dels actuals.

Fins fa ben poc la gent que havia fet de l'estudi i protecció del patrimoni arqueològic la seva professió treballava al Centre d'Investigacions Arqueològiques, avui Centre Arqueològic i Museístic de Pedret, a alguns museus, i a les universitats. Mentrestant arriben cada any al mercat de treball nous llicenciats que volen ésser arqueòlegs i que veuen que és quasi impossible de

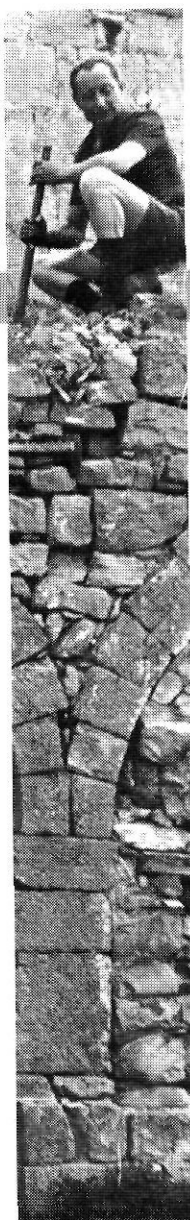
trobar un lloc de treball mentre que moltes necessitats i possibilitats queden desateses. Que el marc institucional existent fins ara estava ben desbordat es va veure ja en les Primeres Jornades d'Arqueologia de les comarques de Girona que van tenir lloc a Sant Feliu de Guíxols els dies 5 i 6 de juny de 1992. En aquestes jornades, que van presentar l'activitat arqueològica que havia tingut lloc al 1991, hi havia previst un debat sobre el futur de l'arqueologia a les comarques de Girona. Abans, però, va ésser lliurat a tots els assistents un «Manifest contra una arqueologia sense futur». Aquest manifest, signat per divuit arqueòlegs, plantejava una sèrie de problemes i contradiccions amb tota la seva cruesa, i es va convertir en el tema del debat. Després l'escrit encara va ésser debatut fins a convertir-se en un document titulat «El futur de l'arqueologia o una arqueologia sense futur», que va ésser tramès al director general del Patrimoni Cultural perquè tingués coneixement dels problemes que havien estat plantejats. Molts d'aquests problemes, generals a tot l'estat, són de difícil solució. Les responsabilitats, en el cas que n'hi hagin, estan ben repartides i compartides entre la professió, la societat en general i les institucions de govern en particular. Hi són problemes de fons i no simplement circumstancials.

Entre ells el primer és la manca d'uns estudis específics d'arqueologia. No hi ha llicenciats en aquesta matèria. A la universitat l'arqueologia és un àrea de coneixement dins dels departaments d'art o història i sol

E

tenir el sentit restringit de ciència auxiliar de la història o la història de l'art. En general els arqueòlegs són llicenciats en història, però no s'exclou que un llicenciat en altres matèries pugui ésser un bon arqueòleg. Una universitat gran com la Complutense podrà treure

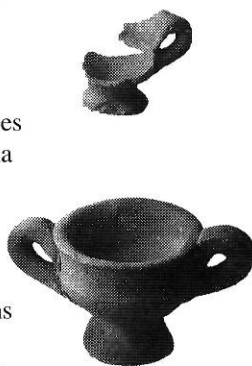

Miquel Oliva i Prat.

llicenciats en prehistòria o història antiga, però ningú no pensarà que aquests han d'ésser automàticament arqueòlegs. Per tant, el carisma d'arqueòleg només s'obté gràcies a l'experiència en el treball de camp i en l'estudi de la cultura material, i per la comunió d'esperit amb els altres arqueòlegs. Tot plegat massa eteri per definir al professional de la cultura material.

Un altre problema és la manca de definició de la ciència arqueològica. L'arqueologia és una ciència en renovació constant, tant des del punt de vista teòric com pràctic. D'una manca de cos teòric s'ha passat a un excés de propostes. Al vell esquema europeu de l'arqueologia com a ciència auxiliar de la història, que permetia de dividir-la en arqueologia prehistòrica, arqueologia clàssica, arqueologia medieval, etc., se li ha superposat l'esquema americà, pel qual l'arqueologia no és res més que antropologia. A Amèrica difícilment té un lloc específic a la universitat o gent que se senti arqueòloga. Si es practica és com a antropòlegs.

El prestigi social que se li suposa és ple de contradiccions. Les grans empreses i els grans temes arqueològics desperten simpaties, però fugim dels arqueòlegs quan ens hem de posar a fer obres. Fa ben poques setmanes una autoritat gironina esmentava com a mèrit de la restauració d'un edifici el que havia fugit de criteris arqueologistes. En realitat, en aquest país les restauracions d'edificis han estat sempre en mans d'arquitectes, que poden haver aplicat uns criteris contra

els quals ara reaccionen. Ni arqueòlegs ni arqueologia hi tenen res a veure amb això, si no és perquè s'emporten la mala anomenada. I es miri com es miri, la manca de presència d'arqueòlegs i de criteris arqueològics en moltes

restauracions continua essent una mancança que afecta greument els resultats.

Un camp relativament nou, el de les excavacions d'urgència, ha estat la pedra de toc de la pràctica de l'arqueologia de camp. L'elevat nombre d'obres públiques, especialment de vies de comunicació, ha provocat arreu la necessitat d'excavacions d'urgència, que han hagut d'ésser assumides per l'administració amb la contractació d'equips d'arqueòlegs. Ha nascut així una nova classe d'arqueòlegs professionals que legalment són treballadors autònoms i que són contractats per l'administració o per les empreses adjudicatàries de treballs públics. Manca de continuïtat en la feina i indefensió poden ésser les seqüeles personals, malgrat els intents de regulació del Col·legi de Llicenciats o de la mateixa administració. Altres problemes afecten els criteris de salvació o no d'un jaciment i l'estudi dels materials que proporciona, però això seria el tema d'un altre comentari.

Fins ara només el Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya s'ha ocupat d'aquest tema amb una secció especial dedicada als arqueòlegs que exerceixen lliurement la professió i la protecció de llurs activitats professionals, i ha intentat de regular els honoraris que correspondrien a llurs tasques.

Mentrestant, arreu es mouen iniciatives que són observades amb atenció. El museu de Talteüll al Rosselló és un exemple de com una recerca arqueològica d'allò més exigent és compatible amb una àmplia difusió i una rendibilitat econòmica, i de com

l'arqueologia pot revalorar tot un poble i una comarca. Milers de persones visiten iniciatives noves com les mines neolítiques de Gavà o la cova de la Font Major a l'Espluga de Francolí. Empreses privades creuen interessant la promoció de jaciments

arqueològics i la Generalitat ha iniciat la creació de parcs arqueològics.

La necessitat d'associar-se sembla evident. Cal lluitar per una bona gestió del patrimoni arqueològic, perquè l'arqueologia tingui la funció social que sembla que li correspondria i per la dignificació de la professió. Cal dialogar des de millor situació amb l'administració i les empreses. Però també cal ésser competitiu en una economia de mercat dins d'un món canviant.

Així doncs, molts arqueòlegs han format empreses que contracten excavacions i projecten i munten museus o exposicions, i que es dediquen a la difusió de l'arqueologia i del patrimoni cultural a les escoles i instituts. Volen viure d'això, i alguns en viuen, i saben que han d'ésser competitius i eficients. A les nostres comarques funcionen tres d'aquestes empreses, més les que, ubicades en altres llocs, també hi treballen. Fa uns quants anys tot això hauria estat impensable.

L'Associació d'Arqueòlegs de les comarques de Girona «Miquel Oliva i Prat» vol ésser una resposta a la nova situació de l'arqueologia, una associació independent i privada que pugui defensar el patrimoni i criticar la seva gestió, i defensar també els interessos gremials, cosa ben justificada en aquest cas donat l'actual estat desvalgut de la professió. Si aquest és el camí encertat, o si el futur passa per un altre lloc, el temps ho dirà. Però en el resultat final els que avui ens sentim arqueòlegs hi tenim mollt a dir.

NARCÍS SOLER